

Oponentský posudok

na habilitačnú prácu PhDr. Juraja Šucha, PhD.

„Medzi historickým realizmom a historickým konštruktivismom,“

FF UMB, Banská Bystrica, 2014, 108 s.

K habilitačnému konaniu v študijnom odbore 2. 1. 2 systematická filozofia predložil PhDr. J. Šuch, PhD. spis zameraný na problematiku metodológie historickej vedy, resp. historického poznania. Ide o monografické spracovanie témy, v ktorej sa profiluje už dlhšie obdobie, a ktorej jednotlivé aspekty, koncepcie, resp. osobnosti predstavuje priebežne vo svojich knižných publikáciách, učebniciach, antológiách, štúdiách a vo vystúpeniach na vedeckých konferenciách. V habilitačnej práci môžeme sledovať výsledky dlhodobého výskumu filozofie dejín, dejín dejepisectva, vo všeobecnosti problémov súvisiacich s procesom vytvárania obrazu o minulosti v historických výkladoch a naráciách. Tento výskum zahŕňa produkciu od 60 – tých rokov minulého storočia až po úplne aktuálne diskusie v danej oblasti. Jeho rámcom je typológia koncepcií charakteru historického poznania, t. j. koncepcií historického realizmu a historického konštruktivismu. Autor vyberá koncepcie predstaviteľov týchto dvoch tendencií hlavne z okruhu anglosaskej filozofie dejín, a to tak, aby mohol demonštrovať názorový vývoj v novom kultúrnom kontexte prehlbujúceho sa pluralizmu a relativizmu, o. i. aj vo filozofii vedy. Takto historický realizmus predstavuje interpretáciami a následným hodnotením i porovnaním prác Geoffreyho Eltona, Maurices Mandelbauma a Davida Carra, historický konštruktivismus analyzuje v prácach Haydena Whita, Franka Ankersmita a Keita Jenkinsa. Sústreďuje sa pritom ako na podstatný problém na spôsob zobrazovania historickej reality, na proces vytvárania objektívneho, resp. pravdivého obrazu minulosti, na postoj a alebo presvedčenie toho – ktorého autora v otázke relativity alebo korešpondencie historických zobrazení s dejinnou realitou. K uvádzaným koncepciám habilitant pristupuje so zámerom odhalenia ich konverencie, resp. teoretickej komplementarity.

PhDr. J. Šuch, PhD. sa prednostne sústreďuje na metodologické problémy v práci historika, t. j. na konštrukčné pravidlá zobrazovania historickej reality v profesionálnom predstavovaní minulosti, resp. v narácii konštruujúcej priebeh dejinnej udalosti. Postupne sa

vyjadruje (väčšinou v komentároch k analyzovaným koncepciám) k názorom tzv. historického realizmu na „objektivitu“ historického poznania, k problému hodnotovej neutrality

historického resp. sociálnovedného poznania, k otázke interdisciplinarity, naratívnej štruktúry rozprávania a jej korešpondencie s charakterom ľudskej skúsenosti. Výklad autora je metodologicky disciplinovaný, odvíja sa od vopred predstavenej schémy, interpretuje práce vybraných autorov. Keďže sa habilituje zo systematickej filozofie, mohli by sme očakávať, že okrem metodologických a epistemologických starostí historika ho predovšetkým ako filozofa budú znepokojsvať aj špecifickejšie ontologické, antropologické otázky, osobitne však filozofia dejín, ktorá sa v sledovanom polstoročí neraz ocitla na lavici obžalovaných. Takýto záujem by vytváral odstup k sledovaným koncepciám o. i. filozofickými výpoveďami o charaktere dejinnej prípadne sociálnej reality (a hlavne ich dištinkcii), o dejinnosti, teda časovosti ľudskej existencie a ľudskej skúsenosti, o historickom a subjektívnom čase, o „naratívnom“ spôsobe spracovávanía časového rozvrhu ľudského života, o spôsobe zhrnutia toho „čo bolo“ v našej prítomnosti, o sprítomňovaní minulosti v podobe, akou bola, keď mala svoju prítomnosť. V priebehu obhajoby habilitačnej práce by bola zaujímavá aj konkretizácia, aká filozofia dejín je v pozadí predstavených koncepcií (v ich opozícii) ako sa v nich chápu dejiny, historická zmena atď.

Nemožno nepriznať habilitantovi právo zamerať sa na jednu oblasť teórií historického poznania. V anglofónnej oblasti sa sa orientuje skutočne pozoruhodne, čo už neraz vo svojej odbornej činnosti dokázal. Diskusie o metóde historických, sociálnych, resp. humanitných vied počínajúc od 60-tych rokov, cez postmodernu až do dnešných dní však mali veľmi široký kontext a neboli len úzko metodologickej povahy. To ostatne dokumentuje aj druhá „konštruktivistická“ časť habilitačnej práce. Napr. obrat k jazyku zahrňal veľkú zainteresovanosť hermeneutikou, tak u literárnych vedcov ako aj historikov. Problémy, ktoré sa riešia v analyzovaných koncepciách, boli aj v centre záujmu H. G. Gadamera a i. Na s. 18 napr. konštatuje vyjadrenie Eltona o deštruktívnosti Gadamerovej hermeneutiky. Gadamer bol historikom filozofie a filozofom rovnako kompetentným v epistemológii ako aj v ontológii historickej vedy. Zaujímal by ma názor habilitanta na súvislosti medzi jednotlivými problémami a princípmi Gadamerovej hermeneutiky a postojmi historického realizmu a konštruktivismu. Takisto by sa bolo možné vrátiť k dôvodom Diltheyovho relativizmu. Taktiež by bolo zaujímavé otvoriť otázku vzťahu metodológie historického poznania

a filozofie dejín. V analyzovaných koncepciách autor často konštatuje problém hodnotových determinant historického poznania, bližšie sa však k nemu nevyjadruje. Aké limity v tomto smere si kladie historicky konštruktivizmus?

Okrem podnetov do rozpravy chcem vyzdvihnúť precízne spracovanie habilitačnej práce, podloženosť prameňmi a metodickú zreteľnosť. Z formálneho hľadiska sa mi rušivé javilo množstvo vkladných zátvoriek vo vetách, ale zrejme ide o snahu autora precízovať terminológiu pri prekladoch. Pripomienka neruší jednoznačne kladné hodnotenie vedeckej kvality habilitačnej práce a jej prínos do filozofickej diskusie na Slovensku.

Na základe uvedeného odporúčam habilitačnú prácu k obhajobe a po jej úspešnom priebehu udelenie **docent v odbore 2. 1. 2 systematická filozofia**.

V Prešove 25. 03. 2014.

Prof./PhDr. Olga Sisáková, CSc.
Inštitút filozofie FF PU v Prešove